

Hist.tsto57a - 2.11.1982

Turku I

Tuomiokirkkokatu 2 - 4

Viemäröintityömaa

18.10. - 23.12.1976

Heljä Brusila

Nina Lepokorpi

TURUN KAUPUNGIN HISTORIAALLINEN MUSEO
KAIVAUSKERTOMUSLOMAKE

TUTKIMUSPAIKKA	Tuomiokirkkokatu 2 - 4	KAUP. OSA I	KORTTELI	TONTTI
TUTKIMUKSEN LAATU	Vesijohto- ja viemäröintityöt			
AIKA	18.10 - 23.12. 1976			
TUTKIJAT	H. Brusila, N. Lepokorpi			
VALOKUVAAJAT	L. Saari, H. Brusila			
DOKUMENTOITU ALUE	Kaivanto I noin 130 m pitkä ja 3 m leveä Kaivanto II noin 20 m pitkä ja 4 m leveä			
RAKENTEET YM. VAST. LÖYDÖT	Tuomiokapitulirakennuksen perustusta ja kellari Hirsikaivon osia Kaksi puista viemärikourua, Hiilialue Hirsipeti Kirkon ympärismuuria			
LÖYTÖNUMEROT	TKHM 18068: 1 - 67			
NEGAT. NUMEROT	45280 - 45290 (kino) 44442 - 44471 (6 x 6)			
AIKAISEMMAT TUTKIM.	Tuomiokapitulirakennus ilm. 1900-luvun alussa			
KARTAT YM. LIITTEET	Karttaliitteitä 1 - 14 Löytöluettelo Valokuvia 1 - 41			
TUTKIMUSTIETOJA				

Syksyllä 1976 suoritettiin Tuomiokirkkokadulla, välillä Piispankatu - Henrikinkatu (kaivanto I) ja Tuomiokirkkokatu - Tuomiokirkon sakasti (kaivanto II) viemäröinti- ja vesijohtotöitä, joita historiallisen museon taholta valvottiin jatkuvasti. Aikaisempia tutkimustietoja alueelta ei ole. Molemmat kaivannot noudattelivat vanhojen kaivantojen linjaa, kuitenkin leveämpinä (n. 2,5 - 3 m) ja syvempinä

(n. 2 - 2,5 m). Kaivannossa I koskemattomat kerrostumat olivat pohjoispuoliskossa ja kaivannossa II pääasiassa vain noin 30 cm:n verran länsiseinämässä.

Kaivuut aloitettiin Piispankadun risteyksestä. Katuun mitattiin rakennusten nurkkia kiintopisteinä käyttäen 0 -piste, josta lähtien metrit mitattiin juoksevasti n. 50 m:iin asti. Kaivannon suunta tarkistettiin Åbo Akademin rakennusten nurkkia hyväksi käyttäen 5, 18, 22 ja 50 m:n kohdalla. Kaivantoa I kaivettiin ensin noin 50 m:iin asti, josta käännyttiin kaivantoon II. Vasta tämän jälkeen jatkettiin kaivantoa I aina Maaherran makasiinin nurkalle asti (Liite 1).

Hirsikaivo

Ensimmäisenä kiinteänä jäännöksenä paljastui heti Piispankadun risteyksestä, 0,5 - 2,5 m:n väliltä ja n. 1,5 m:n syvyydestä pahoin lahonneita pohjapuoliskon jäännöksiä h i r s i k a i v o s t a. Yläosat ja länsinurkka oli rikottu jo aiemmissa katutöissä. Kaivo oli täytetty kivillä ja täyttemaalla. Salvotut hirret olivat noin 15 cm paksuja ja 30 cm korkeita. Niiden alapuolet olivat koverretut ja yläpuolet kuperat. Ulkoa päin kaivon seinät oli tuettu kivillä. Kaivo jatkui vielä kaivannon pohjaa syvemmälle (Liitteet 1, 2, 3; kuvat 2 - 3).

Lankkuja

Lahonneiden l a n k k u j e n jäännöksiä tavattiin noin 4,5 - 10 m:n väliltä puhtaasta savesta, noin 2,2 m:n syvyydestä. Lankut olivat kolme rinnakkain noin 70 cm:n leveydellä, luode - kaakko-suuntaan vinosti kaivannossa. 8,5 m:n kohdalla oli jatkokohta, jossa 18 - 20 x 10 cm paksujen lankkujen päät olivat tasan ja välissä oli paikittainen n. 12 x 10 cm paksu lyhyt lankkupätkä. Kiviä lankkujen päältä ei tavattu (Liite 1 ja 4).

Profiili

A - B

Profiili A - B piirrettiin kaivannon pohjoisen puoleisesta seinämästä 5,5 - 30,5 m:n matkalta. (Liite 5; kuvat 4 - 10 ja 14 - 15). 8,8 m:n kohdalla, 1,1 m:n syvyydellä alkoi 10 - 20 cm:n paksuinen laasti- ja tiilimurskakerros, joka ulottui 26 m:iin asti. Toinen selvä kerrostuma tiilimurskaa, paikoin myös nokea, alkoi 28 m:n kohdalta ja ulottui 37 m:iin asti. Sen paksuus oli n. 20 cm ja se kohosi 90 - 120 cm:stä 50 - 70 cm:n syvyyteen. Tämän jälkeen kerrostumat loppuivat ja katupohjustuksen alla oli vain savea ja paikoin myös kalliota.

Muista selvistä kerrostumista mainittakoon ruskea, lahonnutta puuta sisältänyt, 10 - 20 cm:n-kerros 15 m:stä 27 m:iin. Välillä sen rikkoi vinosti kaivannon halki kulkenut puuviemäri. Kerrostuma alkoi n. 1,7 m:n syvyydestä ja kohosi loppua kohden 1,3 m:n syvyyteen.

Lyhyt, n. 1,5 m:n pituinen, 10 cm:n paksuinen palokerros havaittiin 1,5 m:n syvyydessä, 6,5 m:stä lähtien, sekä lähes saman paksuiset, noin metrin pituiset nokikerrokset 17 m:stä ja 23 m:stä lähtien.

Hirsiä

Kaksi kaivantoon nähden poikittaista, 20 cm:n paksuista h i r t t ä oli aivan puhtaan saveen rajalla n. 1,7 m:n syvyydessä 10,5 ja 12,3 m:n kohdalla (Liite 5; kuvat 6 - 7).

Hiilialue

Kaivannon pohjalta, 15,7 m:stä lähtien, paljastui noin 2,5 m:n pituinen ja 80 cm:n paksuinen saveen kaivettu hiiliporoalue, jonka pohja oli n. 2,5 m:n syvyydessä. Syvin kohta oli 16 ja 17 m:n välillä, josta se madaltui 18 m:iin päin. Hiilialue jatkui eteläseinämään vanhan viemärikaivannon ali. Tämän tasarakeisen, vedensekaisen hiiliporon seasta löytyi tiilenpalasia, joissa oli kuumuuden jälkiä, kuonaa sekä lahoa, palamatonta puuta (n:ot 24, 41, 58, 62, 63, 64, 65). Hiiliporoalue alkoi edellä mainitun lahon puukerroksen korkeudelta. (Liite 1, 5, 6, 7; kuva 11).- 10)

Viemäri 1

Edellä mainitun hiilialueen halki kulki vinosti eteläseinämästä, 16 m:stä lähtien, pohjoisseinämään 23,5 m:iin asti puisen viemärikourun kaivanto. Se oli kaivettu hiilialueen läpi jälkeen päin. Viemäri - kourun liitoskohta oli 20,4 m:n kohdalla. Noin 30 cm:n levyinen ja 16 cm:n syvyinen kouru oli veistetty 40 - 45 cm paksuun hirteen. Seinämien paksuudet olivat 5 - 6 cm, pohjat n. 12 - 13 cm, paitsi kouru 1:n pää, joka oli viistottu ohemmaksi (Liite 1, 5, 6, 5; kuvat 10 - 13; liitteessä 6 piirroksat 1a, b, c, d ovat joenpuoleisesta kourusta ja 2a, b, c seinämään jäävästä puolesta). Liitoskohdassa piirros 2c:n osoittama pää oli hieman kuvan 1c sisällä ja viimeksi mainitun puolen kansi noin 30 sentin verran 2c:n päällä. Viemärikourun joenpuoleisen osan kansi oli hirren puolikas, toisen puoleisen kansi oli sisältä koverrettu. Liitoskohdassa kannet

olivat lahonneita. Viemärikourun päältä ei tavattu tuolta. Kouruhirren paksuus oli 42 - 45 cm ja sen pohja oli 2,6 m:n syvyydessä.

Kaivanto I:n alkupään, 0 - 35 m:n löytöjä ovat: 1, 2, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 23, 24, 26, 34, 38, 41, 44, 49, 55, 56, 57, 58, 60, 62, 63, 64, 65, 67,

Viemäri 2

Kaivanto I:n kerrostumat hävisivät 37 m:n jälkeen. Seuraava löytö, puinen viemärikouru 2 paljastui vasta Åbo Akademin kirjaston portin ja kurssikirjaston väliltä (Liite 1 ja 8). Puukourun suunta kulki hieman vinosti pohjoisseinämästä kaakkoon. Toinen pää oli hävinnyt vanhan kaivannon yhteydessä. Viemärikourun pohja oli 1,9 m:n syvyydessä. Sen poikkileikkaus oli neliskulmainen, 23 cm leveä ja 25 cm korkea. Esille saadussa osassa ei ollut kantta, sen sijaan ympärille oli kiedottu tuohi, joka ainakin yhdestä kohtaa oli kiinnitetty nauhallalla.

Tuomiokapitulien perustukset

Lähellä Henrikinkadun risteystä sivusi kaivanto kirkon koillisrinteessä, kirkon ympärysmuurin yhteydessä olleen tuomiokapitulirakennuksen perustuksen pohjoisnurkkaa. Perustukset olivat olleet osittain esillä jo 1900-luvun alussa suoritetuissa viemäröintitöissä, jolloin nurkkaa oli ilmeisesti jonkin verran rikottu. Rakennuksen rajat oli merkitty katukiveykseen. Luoteisseinä oli kuitenkin merkitty liian pitkälle luoteeseen. Alueen peruskallio oli ylhäällä ja sen päällä runsaasti louhikkoista kivikkoa, mutta muurauksen jälkiä kivistä ei löytynyt. Kirkonmäen puolella rakennusta oli tutkittu 1961 myös viemäröintitöiden yhteydessä. (Liite 9; kuvat 19, 20)

Rakennuksen kivijalka oli vain 0,5 m:n syvyydessä katupinnasta. Kun kadunpohjustushiekka oli poistettu kivijalan päältä jalkakäytävän reunaan asti, havaittiin rakennuksen pohjoisnurkan sisältävän noin 2,35 x 4,5 m:n suuruisen kellaritilan. (Liite 1 ja 13), joka oli täytetty kivillä ja tiilimurskalla. Kivijalan paksuus oli 1,80 - 2 m muualla paitsi kaakossa, jossa seinän paksuus oli noin 2,8 - 3,4 m. Muuraamiseen oli käytetty suuria, jopa 85 x 90 cm:n kokoisia harmaakiviä. Näiden väliin oli muu-

rattu pienempiä kiviä sekä tiiltä. Pohjoisnurkan ulkopuolella oli laastin seassa mm. profiloitu tiili (Liite 9). Kivijalan yläpinta oli jokseenkin tasainen ja kiinteän laastin peitossa. Ainoastaan pohjoisnurkan päällä oli irtonaisia kiviä. Koillis- ja luoteisseinien ulkopuolella oli 2 x 1,5 m:n ja 1 x 1 m:n laajuiset kiveyksen jäänökset. (Kuvat 21, 22, 23, 24, 25, 26)

Kellarin koillisseinän pituus oli 4,5 m. Seinäpinnassa oli näkyvissä n. 60 - 80 x 30 - 60 cm:n kokoisia harmaakiviä sekä välissä täytteenä laastia, pienempiä kiviä sekä tiiltä. Seinän yläreunassa, noin 1,5 m:n päässä luoteisseinästä, oli kivien välissä 30 x 40 cm:n laajuinen ja 15 cm:n syvyinen syvennys, joka oli täynnä tiilimurskaa. (Liite 11, Profiili C - D; Kuvat 39, 40, 41)

Luoteisseinän pituus oli 2,3 m. Se oli murattu samaan tapaan kuin koillisseinäkin. (Liite 10, Profiili B - C; Kuvat 35, 36, 37, 38)

Kellarin lounaisseinä oli väliseinä, jonka etelänurkka jäi jalkakäytävän alle. Seinän yläosassa oli tiiliseinää kolme kerrosta ja alaosassa noin 30 - 60 x 20 - 40 cm:n suuruisia harmaakiviä. Länsiosan alaosissa oli louhittua kalliota seinänä, joka oli osittain laastinpeitossa. Tiiliseinästä tiilten koot vaihtelivat jonkin verran (8,5 - 9 x 15 - 16 x 30 - 32 cm). Myös tämän seinän yläosassa, noin 2,1 m luoteisseinästä, oli komeromainen syvennys (30 x 32 x 14 cm), jossa tiilimurskan lisäksi oli hiiltynyttä puuta. Seinän etelänurkkaa ei sortumavaaran vuoksi voitu kokonaan kaivaa esille. Kuitenkin havaittiin, että nurkassa oli aukko, joka oli täynnä kiviä ja täytemaata ja että tiiliseinä oli rikottu. Kyseessä voisi olla myös oviaukon kohta. (Liite 11, Profiili A - B; Kuvat 31, 32, 33, 34)

Kellarin kaakkoisseinä oli murattu muun kivijalan tapaan. Sen paksuus oli kuitenkin suurempi, ilmeisesti 2,8 - 3,4 m. Tätäkään seinää ei saatu kokonaan esille. Seinän itänurkassa oli 50 cm:n levyinen, 80 cm:n pituinen ja muurin pinnasta laskien noin 50 - 60 cm:n syvyinen aukko. Sen edessä täytemaassa oli kaksi (toinen 20 x 60 x 40 cm, toinen 55 x 10 cm) kivipaatta, jotka voisivat olla peräisin sortuneista portaista. (Liite 10, Profiili E - A; Kuvat 27, 28, 29)

Kivi- tai puulattiaa kellarista ei löytynyt. Sen sijaan tiilimurskan ja lopussa lähes pelkän laastin alla oli savilattia. Luoteispäädyssä tämän ja tiilimurskan välimailloilla oli nokilaikkuja. Kellaritilan syvyys muurin pinnasta oli noin 1,1 - 1,3 m.

Kellarin koillisen puoleinen kivijalka jatkui kiinteänä, laastipeitteisenä noin 9,2 m:n matkan pohjoisnurkasta laskettuna. Tämän jälkeen olivat muurin pintakivet erotettavissa noin 2 m:n pituisella ja 1,9 m:n levyisellä alueella, joka rajoittui etelän puolella melko suoraviivaisesti ja kaakon puolella epäselvemmin tiilimurskaan. Koillismuurin suuntaan tiilimurskaa jatkui puolentoista metrin verran, jonka jälkeen taas alkoi kiinteä, laastipeitteinen muuri. Pohjoisnurkasta laskien noin 15 m:n päässä muurin paljastus oli lopetettava, koska kirkkotyömaan kulkureitti olisi tukkeutunut. Kivijalan ulkopuolelta ei tavattu aikaisempia piha- tai katukiveyksiä lukuun ottamatta ehkä jo edellä mainittuja kahta kiveystä. (Liite 13)

Kellarista tai sen läheisyydestä löytyivät seuraavat löytönumerot: 3, 5, 8, 13, 16, 22, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 37, 40, 39, 43, 50, 51, 52, 54, 59, 61, 66. Tässä mainittakoon myös tiiliseinän länsiosassa ollut tiili, jonka pitkälle sivulle oli jollakin terällä vedetty ristin muotoinen kuvio (Liite 11, Profiili A-B).

Kaivantoa I jatkettiin Maaherran makasiinin nurkalle jalkakäytävän reunaan asti. Tämä alue oli suurimaksi osaksi aikaisempien kaivantojen sotkema. Kuitenkin noin 5 m:n päästä jalkakäytävän reunasta tavattiin h i r s i p e t i ja p a l o k e r r o k s i a. Hirsipeti oli tehty neljästä rinnakkaisesta, noin 20 - 25 cm:n paksuisesta, pyöreästä hirrestä, joiden päällä oli kiviä. Paa-luja hirsipedin alta ei havaittu. Hirsien pohjan syvyys oli n. 80 cm katupinnasta alas. (Liite 12, 13)

Hirsipedistä jalkakäytävän reunaan oli kaivannon lounaisseinämässä myös 40 - 110 cm:n syvyydellä palokerrosta, jonka ohuet hiekka- ja laastikerrokset jakoivat kahteen kerrostumaan.

Hirsipeti

Kaivanto II noudatteli suurin piirtein kirkon pohjoisrinteessä sakariston päätyyn johtavaa polkua. Kerrostumat olivat sekaantuneita aikaisemmissa kaasu-, vesijohto- ym. kaivannoissa muualta, paitsi noin 30 cm:n levyiseltä alueelta kaivannon joen puoleisessa osassa, josta hiekansekaisesta multamaasta aina 2 m:n syvyyteen asti löytyi selviä hautauksia. Muualla kaivannossa luut, tiilenkappaleet, arkunkahvat ja niiden päätyheloitukset olivat sikin sokin.

Profiili

M - N

Joen puoleisesta seinämästä piirrettiin profiili M - N. Metrit mitattiin mäen alareunassa olleesta kiveyksestä lähtien ylös mäkeen. Mäen päällä, noin 30 cm:n syvyydessä, 14 m:stä 17 m:iin oli humuksen alla parinkymmenen sentin vahvuinen tiilimurskansekainen sorakerros. Noin 1,8 m:n syvyydessä 15,8 ja 16,8 m:n välillä oli laastilla yhteenmuurattuja harmaakiviä, joiden suunta oli todennäköisesti pohjoinen - etelä. Näistä kivistä eteenpäin samalla syvyydellä oli pelkkää laastia noin 30 - 80 cm:n kerros aina 11,4 m:iin asti, jossa sen katkaisi pelkkä metrin pituinen ja puolen metrin paksuinen tiilimurska-alue. Myös 12,2 - 12,6 m:n sekä 13,4 - 14 m:n alueella laastikerroksessa oli pelkkää tiiltä, joka oli palanut tummaksi ja halkeilevaksi. 11 m:stä eteenpäin rinnettä alas oli laasti-tiilimurska suoraan moreenin päällä noin 9 m:iin asti, josta se pian haarautui kahdeksi eri kerrokseksi, joiden välillä oli savea. Näistä alimmassa olivat tiilet ja laasti suurehkoina paloina 8 - 5 m:n kohdalla. (Liite 14; kuva 16)

Kaivannosta esiin tulleet luut haudattiin neljässä muovisäkissä takaisin kaivannon joen puoleiselle sivulle 3 - 7 m:n kohdalle.

Kirkon ympärysmuuria

Jalkakäytävän alla, noin 20 - 40 cm:n syvyydessä, oli laastilla muurattua hataraa harmaakiviseinämää, joka ulottui kiinteämpänä n. 1,4 m:n syvyyteen. Alempana oli pienempiä, irtonaisen tuntuisia kiviä. Profiili N - D piirrettiin joen puoleisesta seinästä. Muuria on rikottu jo aiemmissa kaivannoissa. Myös vastakkaisessa seinämässä se oli näkyvissä. Muuri on ilmeisesti kirkon ympärysmuuria. (Liite 14; Kuvat 17, 18)

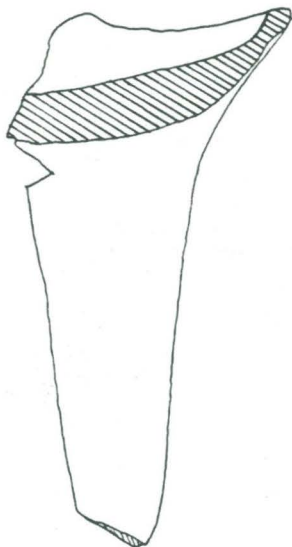
Kaivannosta II löytyneet esineet: N:ot 18, 19, 20, 21, 25, 35, 36, 42, 45, 46, 48, 47, 53.

Kaivuutöissä esille tulleista kiinteistä jäännöksistä jouduttiin hirsikaivoa, puisia viemärikouruja ja hirsipetiä rikkomaan kaivannon alueelta. Sen sijaan tuomiokapitulirakennuksen perustukset säilytettiin koskemattomina muuttamalla putkien suuntaa.

Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p>Tuomiokirkkokadulla Piispan- ja Henrikinkadun välissä 18.10. - 23.12. 1976 suoritettujen viemäröintitöiden yhteydessä talteenotetut esineet</p> <p>1. <u>Punasaviastian reunapala</u> Lasittamaton, reunan alapuolella kaksi uurretta. 4,1 x 3 cm.</p> <div data-bbox="715 862 790 1108" style="text-align: center;"> </div> <p style="text-align: right;">1:1</p> <p>2. <u>Punasaviastian reunapala</u> Ulkopinta lasittamaton, sisäpin- nalla jälkiä vihertävästä lasi- tuksesta. 3,9 x 2,1 cm.</p> <p>3. <u>2 punasaviastian reunapalaa</u> Lasittamattomia, astian reunassa ollut 1,2 cm korkea paksunnos. 5 x 2,4 cm ja 3,5 x 2,4 cm.</p> <p>4. <u>Punasaviastian pala</u> Lasittamaton, palan keskellä kol- me kohoraitaa, 7 x 4,5 cm.</p> <p>5. <u>Punasavipadan jalka</u> Ulkopinta lasittamaton, sisäpin- nalla ollut ruskea lasitus. 5,7 x 4,5 cm.</p>	<p>Kaivanto I, 31 m, täyttemaasta vanhan viemärin päältä</p> <p style="text-align: center;">- " -</p> <p>Kaivanto I, kella- rin lounaisseinän vierestä, lattiata- sosta, tiilimurs- kasta</p> <p>Kaivanto I, 31 m, syv. 70 cm</p> <p>Kaivanto I, raken- nuksen sokkeli, tiilimurskasta kel- larin lattiatasol- ta</p>

Päänumero	Esine	Löytöpaikka
-----------	-------	-------------

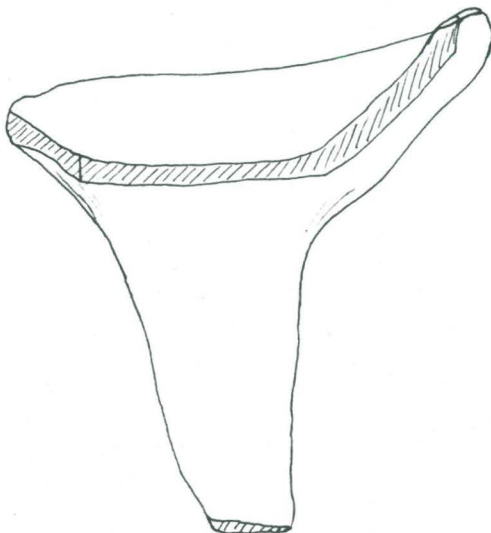
18068:

1:1

6. Punasavipadan jalka
Molemmilla puolilla ruskea lasitus. 7 x 6,2 cm.

Kaivanto I, täytemaasta vanhan viemäarin päältä

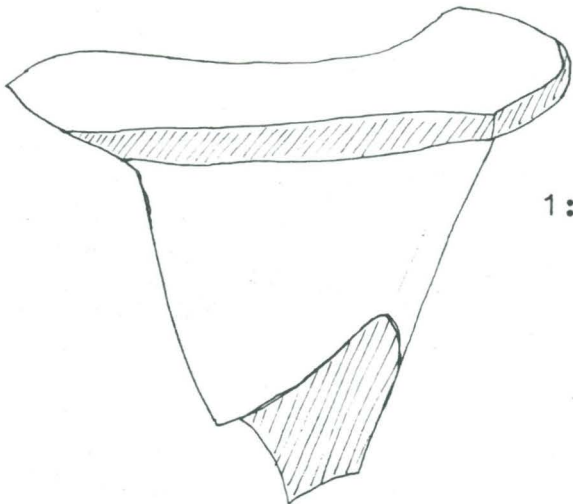
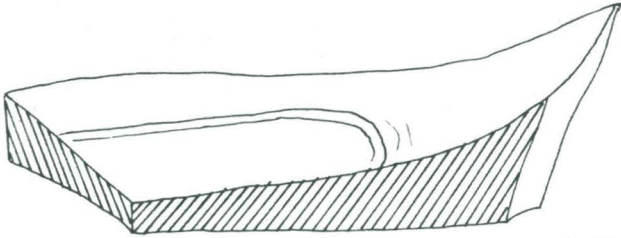

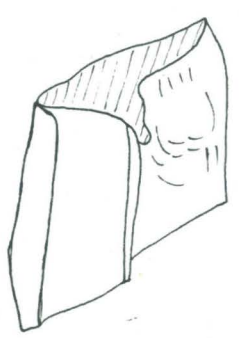

1:1

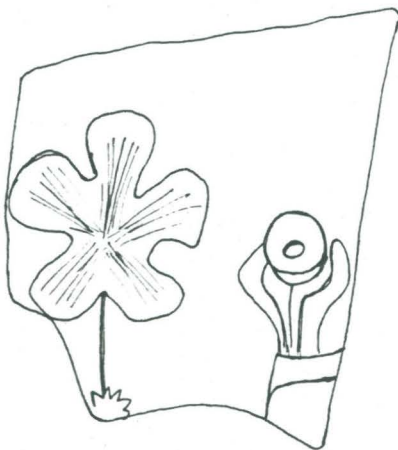
4 saviastianpalaa
Luultavasti samasta padasta.
Suurin 4,3 x 3 cm, pienin 2,8 x 2,5 cm.

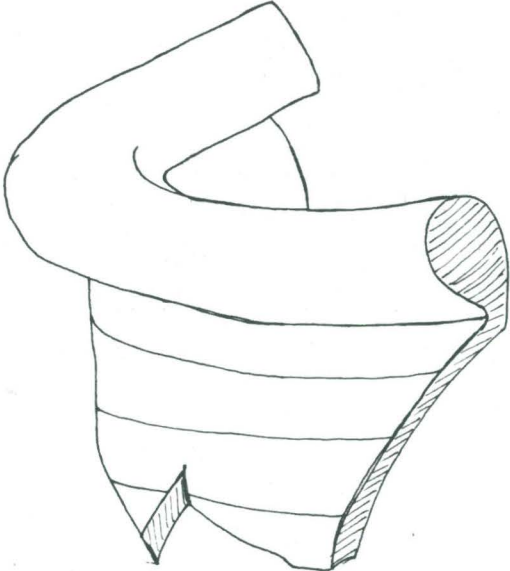
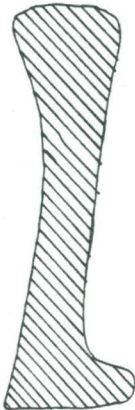
7. Punasavipadan jalka
Lasittamaton, 7,4 x 5,7 cm.

- " -

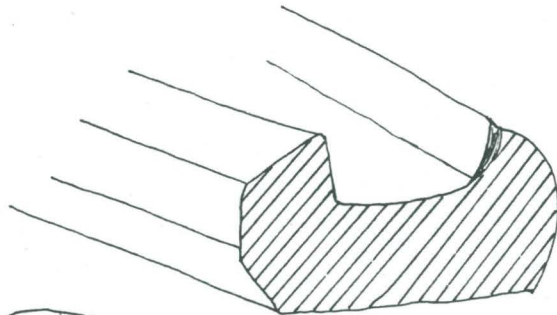
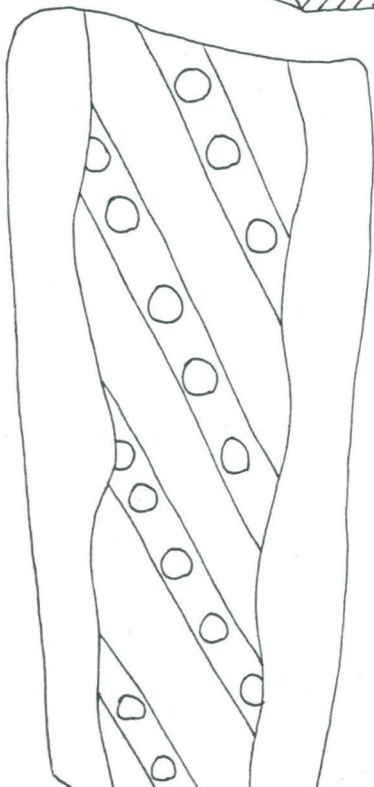
Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	 <p>8. <u>Punasaviastian pohjapala</u> Ulkopuoli lasittamaton, sisäpuolella vihreä lasitus. Saven joukossa hiekansiruja. 12 x 7,6 cm.</p>	Kaivanto I, rakennuksen sokkeli, tiilimurskasta lat- tiatasosta
	 <p>9. <u>2 punasaviastian palaa</u> Toinen puoli lasittamaton, toisella puolella vihreä lasitus. 7,2 x 5,3 cm ja 7,5 x 5 cm.</p> <p>10. <u>3 punasaviastian palaa</u> Pohjapala, jonka ulkopinta lohjennut, sisäpinnalla ollut ruskehtava lasitus. Savi karkeaa. 8,2 x 5 cm. 2 lasittamatonta palaa, 6,3 x 3,8 cm ja 4,4 x 2,7 cm.</p>	Kaivanto I, 31 m, täyttemaasta vanhan viemärin päältä - " -

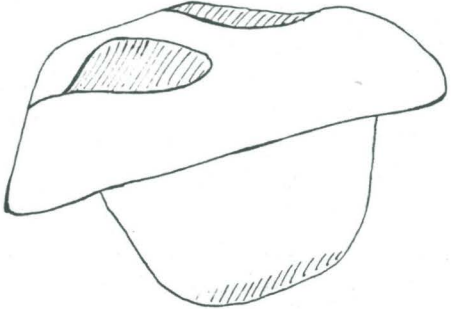
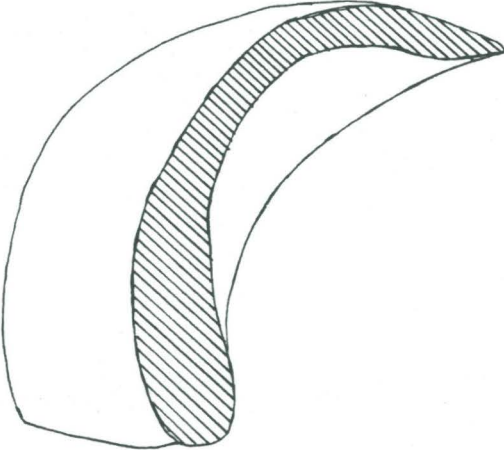
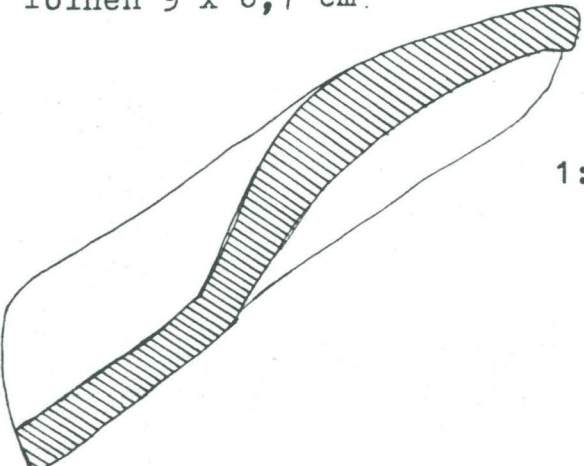
Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p>11. <u>2 punasaviastian palaa</u> Toisessa lasittamaton ulkopinta, jossa painannerivi, toisella puolella ruskea lasitus. 4,5 x 2,8 cm. Toisen palan ulkopinta lasittamaton, toisella puolella vihreä lasitus. 2,8 x 2,3 cm.</p> <p>12. <u>2 punasaviastian palaa</u> Molemmissa ulkopinta lasittamaton, sisäpinnalla jälkiä vihreästä lasituksesta. 5 x 2,9 cm ja 3,6 x 2,3 cm.</p> <p>13. <u>Punasavilautasen pala</u> Toinen puoli lasittamaton, toisella puolella kellanruskea lasitus. 6,5 x 6 cm.</p> <p>14. <u>Punasavikaakelin reunapala</u> Toisella puolella vihreä lasitus, siinä kuvattuna ihmishahmo, josta on näkyvissä rinta ja kädet. 11,1 x 6,1 cm, reunan paksuus 4,5 cm.</p> <div data-bbox="686 1344 925 1680" style="text-align: center;"> <p>1:2</p> <p>1:1</p> </div> <div data-bbox="367 1724 1228 2217" style="text-align: center;"> </div>	<p>Kaivanto I, 31 m, täyttemaasta vanhan viemäarin päältä</p> <p style="text-align: center;">- " -</p> <p>Kaivanto I, rakennuksen sokkeli, kellarin lounaisseinän vier. lattiatasolta, tiilimurskasta</p> <p>Kaivanto I, 31 m, täyttemaasta vanhan viemäarin päältä</p>

Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p>15. <u>Punasavikaakelin pala</u> Toinen puoli lasittamaton, siinä on tekstiilin jättämiä painanteita. Toisella puolella keltainen lasitus, jossa näkyvissä osa ihmishahmosta. 8,4 x 5 cm.</p> <p>1:1</p> <p>16. <u>6 kaakelin palaa</u> Toisella puolella vihreä lasitus, kahdessa palassa kukkakuviota. Suurin 9,6 x 8,9 cm, pienin 3,5 x 2,1 cm.</p> <p>1:2</p>	<p>Kaivanto I, irtolöytö 6 - 15 m:n väliltä</p> <p>Kaivanto I, rakennuksen sokkeli, kellarin luoteisseinän vierestä lattiatasosta, tiilimurskan- ja savensekaisen laastin välistä</p>

Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p>17. <u>Punasavikaakelin kulmapala</u> Sisäpinta lasittamaton, ulkopinnalla jälkiä vihreästä lasituksesta, ulkopuoli uurteinen.</p> <p>3,2 x 1,9 cm suuruinen pala samaa kaakelia.</p>	Kaivanto I, irtolöytö kaivannon alkupäästä
	<p>18. <u>Punasavikaakelin reunapala</u> Jälkiä vihreästä lasituksesta. 10,7 x 5 cm.</p> 	Kaivanto II, tiilimürskästä n. 5 m:n kohdalta, syv. 1 m
	<p>19. <u>Punasavikaakelin reunapala</u> Jälkiä vihreästä lasituksesta. 7,5 x 2,8 cm.</p>	- " -

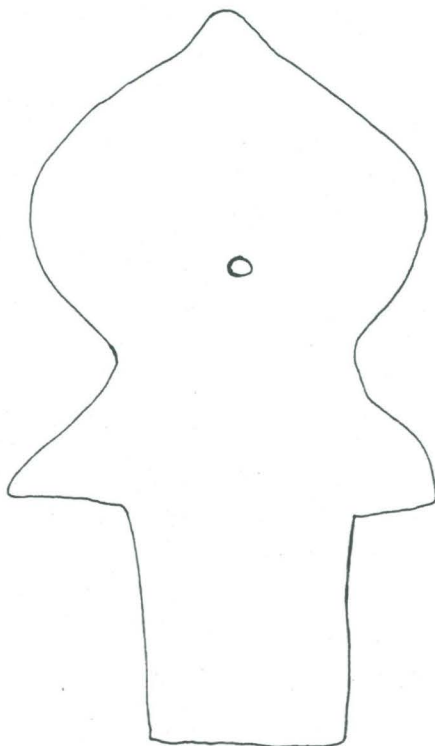
Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<div data-bbox="655 293 874 595"></div> <p data-bbox="1038 501 1098 533">1:1</p> <p data-bbox="427 600 1141 784">20. <u>2 punasavikaakelin palaa</u> Toinen reunapala, jälkiä tummanvihreästä lasituksesta, 10,2 x 2,2 cm. Toinen 6,7 x 4 cm.</p> <p data-bbox="427 810 1125 945">21. a. <u>Punasavikaakelin kulmapala</u> Lasittamaton, ulkopinta uurtainen. 6,3 x 5,7 cm.</p> <div data-bbox="671 981 922 1574"></div> <p data-bbox="1038 1214 1098 1245">1:1</p> <p data-bbox="512 1617 1104 1702">b. <u>Punasavikaakelin reunapala</u> Lasittamaton, 7,1 x 2,8 cm.</p> <p data-bbox="434 1715 1168 1944">22. <u>Punasavikaakelin pala</u> Pinnalla jälkiä ^(ruskean-)vaaleanvihreästä lasituksesta, koristettu kohokuvi- oin. Toinen puoli tasainen, lasittamaton. 12,6 x 9,4 cm.</p>	<p data-bbox="1177 595 1552 730">Kaivanto II, tiilimurskasta n. 5 m:n kohdalta, syv. 1 m</p> <p data-bbox="1177 819 1552 954">Kaivanto II, tiilimurskasta n. 5 m:n kohdalta, syv. 1 m</p> <p data-bbox="1177 1715 1552 1944">Kaivanto I, rakennuksen sokkeli, kellarin keskeltä lattiatasolta, tiilimurskasta</p>

Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	 <p data-bbox="1021 459 1085 504">1:2</p> <p data-bbox="430 840 1157 1120">23. <u>Punasavimuotin katkelma</u> Pituus 10,5 cm, leveys 4,1-5 cm, korkeus 2,7 cm. Keskellä n. 1 cm syvä ja 2,5 cm leveä uurre, jonka pohjalla kohoharjoissa pyöreitä syvennyksiä.</p> <p data-bbox="1077 1265 1141 1310">1:1</p> <p data-bbox="1077 1668 1141 1713">1:1</p>	<p data-bbox="1189 840 1548 1030">Kaivanto I, 30 m, täytelmästä vanhan viemärin päältä</p>

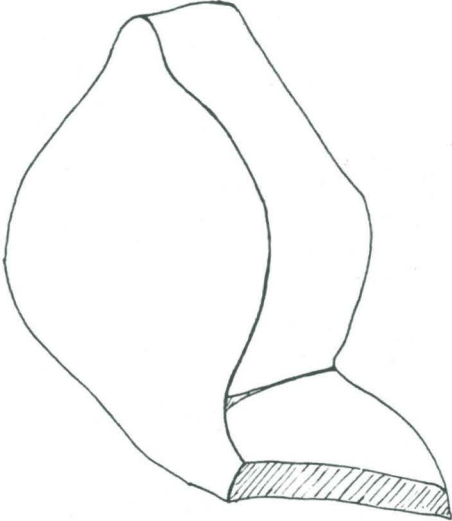
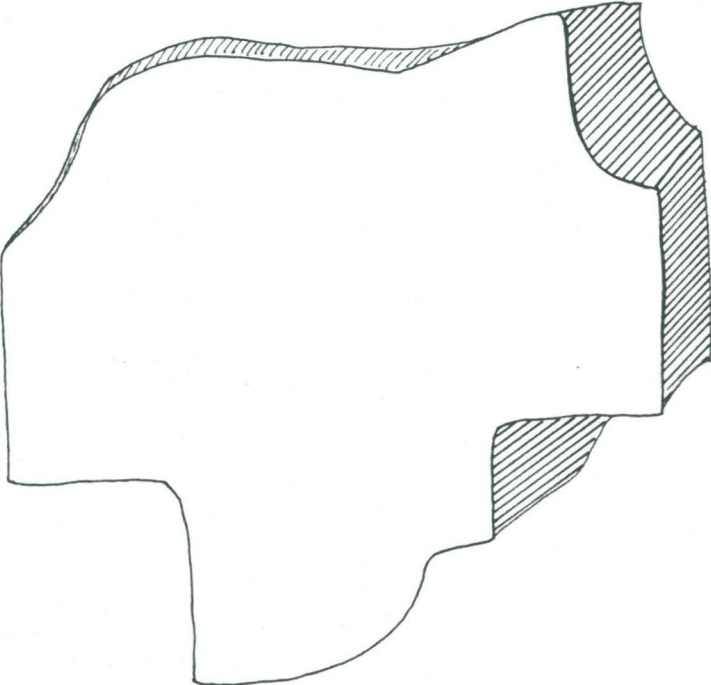
Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p>24. <u>Saviesine</u> Käyttötarkoitus epäselvä. Vaalean ruskeaa savea, toisella puolella pyöreä ulkonema, joka keskeltä palanut mustaksi, toisella puolella kaksi painauma, ehkä sormen jäljet. Halk. 5,8 cm, kork. 3,8 cm.</p> <p>1:1</p>	Kaivanto I, 17 m, hiilenmurun ja palaneiden tiilenkappaleiden seasta. Syv. 2,1 - 2,4 m
	<p>25. <u>2 kattotiilen palaa</u> Toinen 9,8 x 4,6 cm</p> <p>1:1</p> <p>Toinen 9 x 6,7 cm.</p> <p>1:1</p>	Kaivanto II, 9 m, vanhan kaivannon täyttemaasta

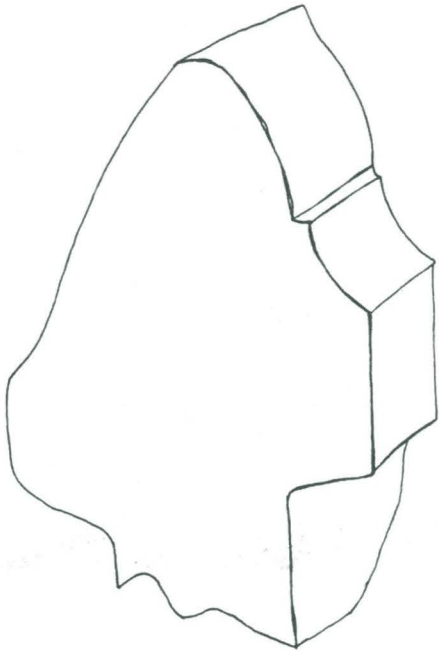
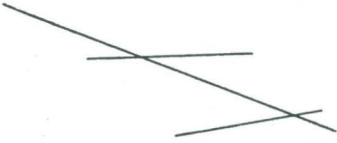
Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p>26. <u>Kattotiilen pala</u> 11 x 7,5 cm</p>	Kaivanto I, irto- löytö
	<p>27. <u>Kattotiilen pala</u> Tummanpunaiseksi palanutta sa- vea. 18,5 x 10 cm.</p>	Kaivanto I, raken- nuksen sokkeli, kel- larin täytemaasta, tiilimurskasta
	<p>28. <u>3 kattotiilen palaa</u> a. 9,2 x 8,4 cm</p>	Kaivanto I, raken- nuksen sokkeli, kel- larin täytemaasta, tiilimurskasta
	<div data-bbox="453 725 1098 1055" data-label="Image"> </div> <p data-bbox="1043 875 1098 904">1:1</p> <p data-bbox="528 1182 831 1211">b. 7,3 x 4,2 cm</p> <div data-bbox="496 1294 979 1592" data-label="Image"> </div> <p data-bbox="1043 1406 1098 1435">1:1</p> <p data-bbox="528 1637 874 1666">c. 16,7 x 12,5 cm</p>	Kaivanto I, raken- nuksen sokkeli, kel- larin täytemaasta, tiilimurskasta
<p>29. <u>Kattotiilen pala</u> 13,5 x 11 cm</p>	Kaivanto I, raken- nuksen sokkeli, lou- naisseinän vier.	
<p>30. <u>Kattotiilen kappale</u> 20,6 x 16 cm</p>	lattiatasosta tiili- murskasta	
<div data-bbox="459 1966 1034 2213" data-label="Image"> </div> <p data-bbox="1043 2033 1098 2063">1:3</p>	Kaivanto I, raken- nuksen sokkeli, län- sipäädystä	

Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p>31. <u>Kolme kattotiilen palaa</u> a. 14,5 x 12,5 cm b. 12,6 x 8,9 cm c. 10,4 x 8,2 cm</p> <p>32. <u>2 kattotiilen palaa</u> a. 19 x 10,4 cm b. 12,1 x 7,6 cm</p> <p>33. <u>2 kattotiilen palaa</u> a. 11,3 x 7,7 cm b. 9 x 6,4 cm</p> <p>34. <u>2 kaakelin palaa</u> a. toinen puoli sileä, toinen osaksi tummaksi palanut. 9 x 6,3 cm b. 7,2 x 4,3 cm</p> <p>35. <u>Profiloitu tiili</u> <u>Ristin muotoinen.</u> Pituus 19,5 cm (katkennut), leveys juuresta 5,6 cm, sakaroitin kohdalta 11,5 cm, toisesta päästä 10 cm. 6,7 cm etäisyydellä yläpäästä on 0,6 cm halkaisijaltaan oleva reikä.</p>	<p>Kaivanto I, irtolöytö rakennuksen sokkelin läheltä</p> <p>Kaivanto I, rakennuksen sokkelin luoteisosan päältä</p> <p>Kaivanto I, irtolöytö rakennuksen sokkelin lattiatasosta tiilimurskasta Kaivanto I, 31 m, täytemaasta vanhan viemäarin päältä</p> <p>Kaivanto II, 5 m:n kohdalta, tiilimurskakerroksesta. Syv. n.1,7 m</p>

1:2

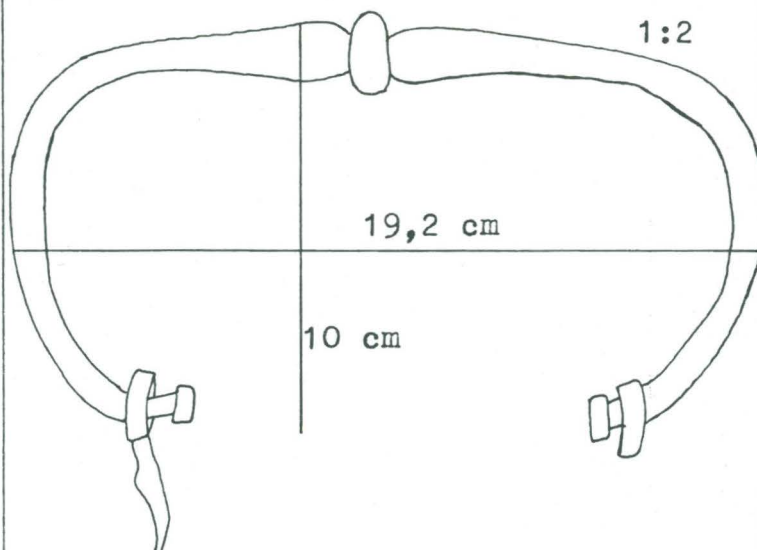
Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p data-bbox="427 297 1040 383">36. <u>Profiloidun tiilen katkelma</u> 12,4 x 7,1 cm</p> <p data-bbox="1023 495 1078 524">1:2</p>	<p data-bbox="1182 309 1541 439">Kaivanto II, 3 m, syv. 0,5 m, tiili- murskasta</p>
	<p data-bbox="427 1010 1043 1095">37. <u>Profiloidun tiilen kappale</u> 17 x 16 cm, korkeus 10,2 cm</p> <p data-bbox="1007 1189 1062 1218">1:2</p>	<p data-bbox="1182 1019 1525 1149">Kaivanto I, irto- löytö rakennuksen sokkelin läheltä</p>
	<p data-bbox="437 1995 1050 2080">38. <u>Profiloidun tiilen katkelma</u> 24 x 17 cm, korkeus 7,5 cm</p>	<p data-bbox="1182 2004 1541 2134">Kaivanto I, 35 m, syv. 0,7 m, tiili- murskakerroksesta</p>

Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p style="text-align: right;">1:3</p> 	
	<p>39. <u>Tiili</u> 32,5 x 16 x 8,5 cm</p> <p>40. <u>Tiilen kappale</u> Pituus 25 cm (katkennut), leveys 15,3 cm, korkeus 8 cm. Toiselle puolelle viilletty kuvio</p> <p style="text-align: right;">1:2</p>	<p>Kaivanto I, rakennuksen sokkeli, kellarin täyttemaasta, tiilimurskasta</p> <p style="text-align: center;">- " -</p>
	<p>41. <u>Tiilen kappale</u> Huokoista savea, palanut. Leveys 14 cm, korkeus 9,5 cm.</p>	<p>Kaivanto I, 16m, hiilialueelta. Syv. 2,1 - 2,4 m</p>
	<p>42. <u>3 palaa lasia</u> Vaaleanvihreää, suurin 3,7 x 3,3 cm, pienin 2,9 x 2,3 cm.</p>	<p>Kaivanto II, 4 m, syv. 1 m</p>
	<p>43. <u>2 palaa lasia</u> Tummanruskeaa, 2,5 x 2 cm ja vaaleanvihreää, 3,3 x 1,9 cm.</p>	<p>Kaivanto I, rakennuksen sokkeli, kellarin täyttemaasta</p>
	<p>44. <u>2 pronssiesineen palaa</u> Ohut pronssilevyn palanen, 5 x 3 cm sekä 4,4 cm pituinen ja 0,6</p>	<p>Kaivanto I, 23 m, syv. 1,25 m</p>

Päänumero	Esine	Löytöpaikka
1:068:	<p>cm paksuinen palanen.</p> <p>45. <u>Arkun päätylevy</u> Rautaa. 23,5 x 15,5 cm. Levyn keskellä olevasta tekstistä ei ruosteen takia saa selvää.</p> <p>1:2</p> 	Kaivanto II, 11 m, syv. 1,5 m
	<p>46. <u>2 arkun kahvaa</u> Rautaa. Halkaisijat 19,5 - 19,2 cm ja 10 cm.</p>	Kaivanto II, 11 m, syv. 1,5 m

Päänumero	Esine	Löytöpaikka
-----------	-------	-------------

18068:

47. Arkun kahva

Rautaa, samanlainen kuin n:o 46.
Halkaisijat 15,2 ja 7,5 cm.

6 rautanaulaa

Ilmeisesti arkusta. Varret litteän nelikulmaiset, pituudet 10,5 - 5,5 cm.

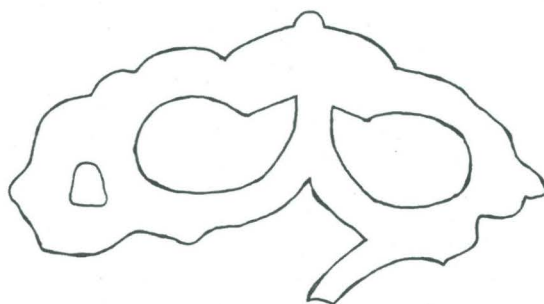
48. Arkun koristelevyn kappale

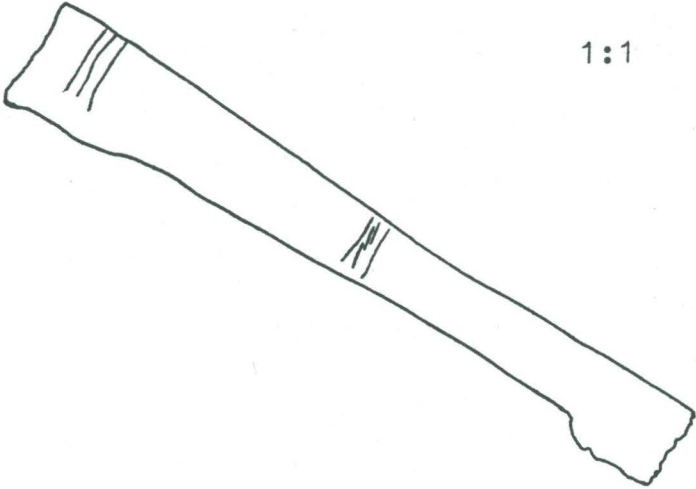

Rautaa, n. 13,7 x 7,7 cm.

Kaivanto II, 11 m,
syv. 1,5 m

- " -

1:2

Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p>49. <u>Pronssiesineen osa</u> Palanut muodottomaksi. 7,5 x 3,6 cm.</p> <p>50. <u>Rautaveitsen katkelma</u> Pituus 98 mm, varren pituus 82 mm. Varsi muuttuu teräksi, joka katkennut. Varressa jälkiä viivakoristelusta.</p> <p>1:1</p> <p>51. <u>Poranterä</u> Pahasti ruostunut. Pituus 15 cm, leveys 1 - 1,5 cm.</p> <p>1:2</p> <p>52. <u>Rautanaula</u> Pituus 13,5 cm, varsi nelikulmainen, kanta lohjennut.</p> <p>53. <u>Rautanaula</u> Pituus 7,8 cm (katkennut), varsi nelikulmainen, kannan muoto epäselvä.</p>	<p>Kaivanto I, 23,5 m, syv. 0,75 m, noensek. maasta</p> <p>Kaivanto I, rakennuksen sokkeli, kellarin lattiatasosta, täyttemaasta</p> <p>Kaivanto I, rakennuksen sokkeli, lattiatasosta</p> <p>Kaivanto I, rakennuksen sokkeli, luoteisseinän vier.</p> <p>Kaivanto II, irtolöytö</p>

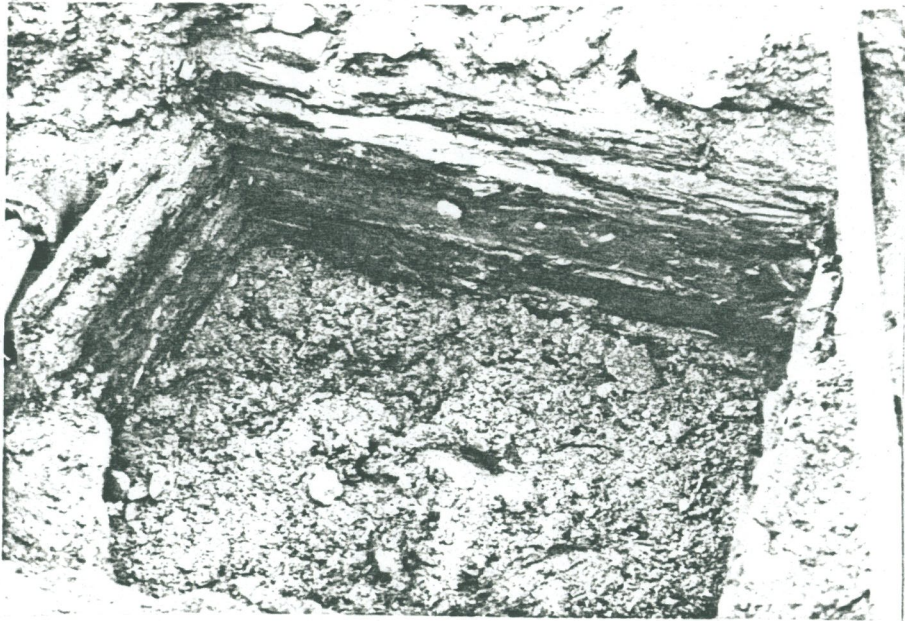
Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p>54. <u>Rautanaula</u> Pituus 12,3 cm, varsi nelikulmainen, kannan muoto epäselvä.</p> <p>55. <u>Rautanaula</u> Pituus 7 cm, varsi nelikulmainen, kannan muoto epäselvä.</p> <p>56. <u>Rautaesineen osa</u> Käyttötarkoitus epäselvä. 16 x 3 cm.</p> <p>57. <u>Puuastian vanteen katkelma</u> Pituus n. 41,5 cm</p> <p>58. <u>2 palaa puuta</u> Ilmeisesti astiasta. 8,6 x 5 cm ja 8,2 x 2,3 cm</p> <p>59. <u>Pala puuta</u> 25 x 9,5 cm</p> <p>60. <u>Kovasin</u> 23,5 x 5 cm</p> <p>61. <u>5 kovasimen palaa</u> Pituudet 15,2 - 7,5 cm, leveydet 3,6 - 2,5 cm.</p> <p>62. <u>7 palaa savea</u> Palanutta, huokoista. Suurin 8,5 x 6,1 cm, pienin 5,5 x 3,9 cm.</p> <p>63. <u>3 kiveä</u> Ehkä malmikiveä. 9,8 x 7,6 cm 6,8 x 4,7 cm 6,9 x 4,3 cm</p>	<p>Kaivanto I, rakennuksen sokkeli, kellarin täytemaasta</p> <p>Kaivanto I, 31 m, tiilimurskakerroksesta. Syv. 0,7 m</p> <p>Kaivanto I, irtolöytö kaivannon alkupäästä</p> <p>Kaivanto I, irtolöytö 6 - 15 m väliltä.</p> <p>Kaivanto I, 16 m, hiilialue, Syv. 2,1 - 2,4 m</p> <p>Kaivanto I, rakennuksen sokkelin ulkopuolelta</p> <p>Kaivanto I, irtolöytö 6 - 15 m väliltä</p> <p>Kaivanto I, rakennuksen sokkeli, kellarin lattiatasolta</p> <p>Kaivanto I, 17 m, hiilialue, syv. 2,1 - 2,4 m</p> <p style="text-align: center;">- " -</p>

Päänumero	Esine	Löytöpaikka
18068:	<p>64. <u>Pala rautakuonaa</u> 5,2 x 4,5 cm</p> <p>65. <u>Pala rautakuonaa</u> 6,5 x 4,7 cm</p> <p>66. <u>3 palaa rautakuonaa</u> Suurin 9,7 x 6,6 cm, pienin 5,1 x 2,4 cm.</p> <p>67. <u>Pala rautakuonaa</u> 12 x 6,7 cm</p>	<p>Kaivanto I, 18,2 m, hiilialue, syv. 2,1 - 2,4 m</p> <p>Kaivanto I, 17 m, hiilialue, syv. 2,1 - 2,4 m</p> <p>Kaivanto I, raken- nuksen sokkeli, kellarin tiilimurs- kasta</p> <p>Kaivanto I, 31 m, täytemaasta vanhan viemäriin päältä</p>

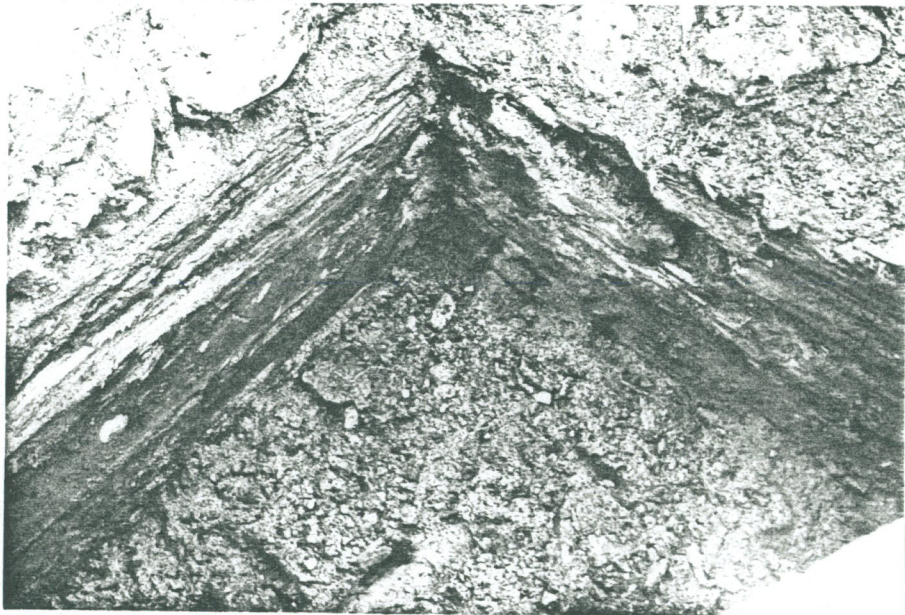
N 44442

1. Yleiskuva Tuomiokirkkokadusta Henrikin-
kadun risteyksestä kuvattuna

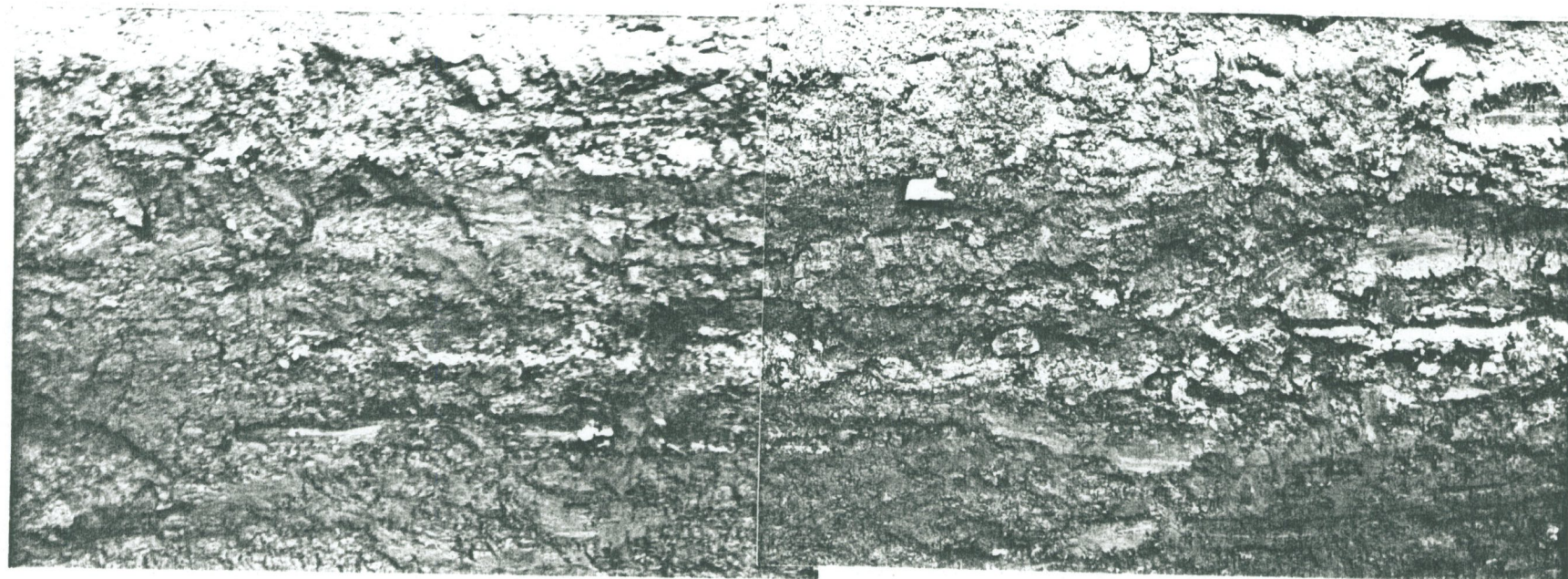
N 45280

2. Hirsikaivo Piispankadun risteyksessä

N 45281

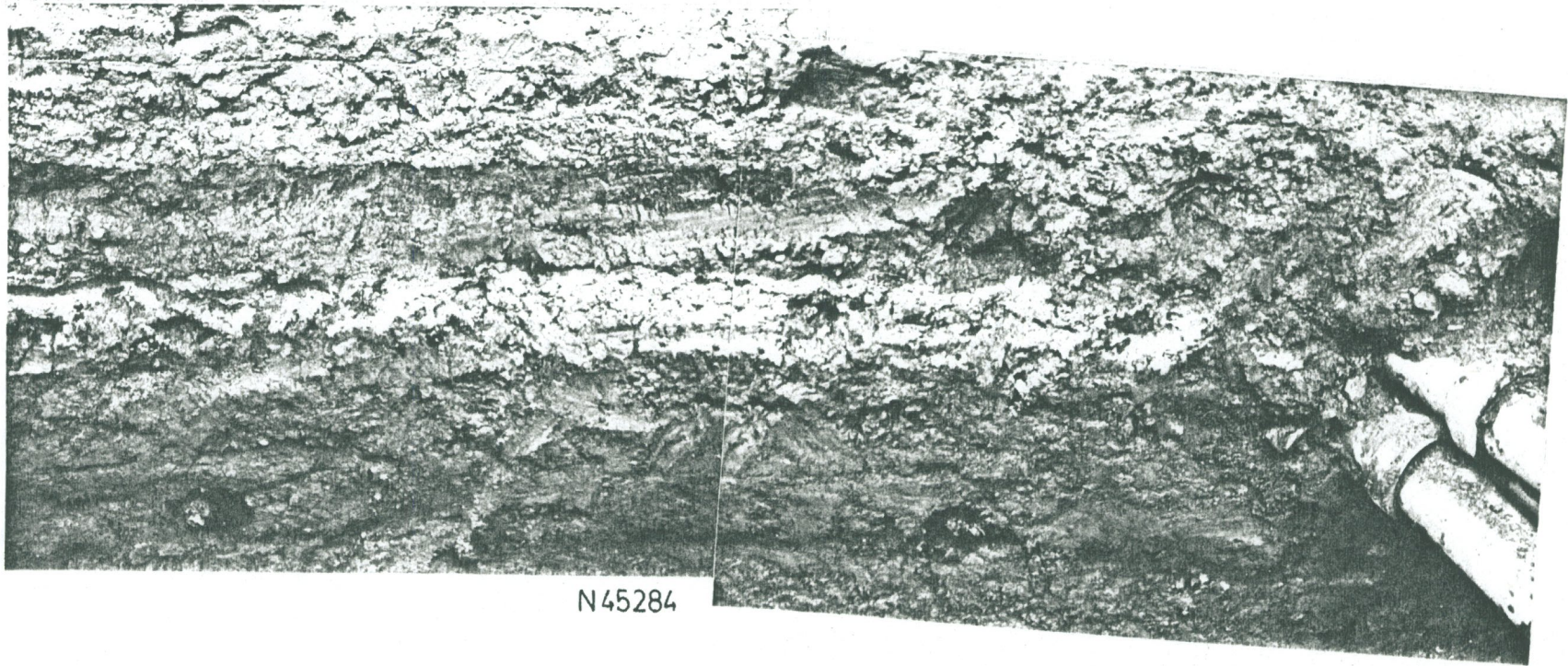
3. Sama kuin edellä

N45282

N45283

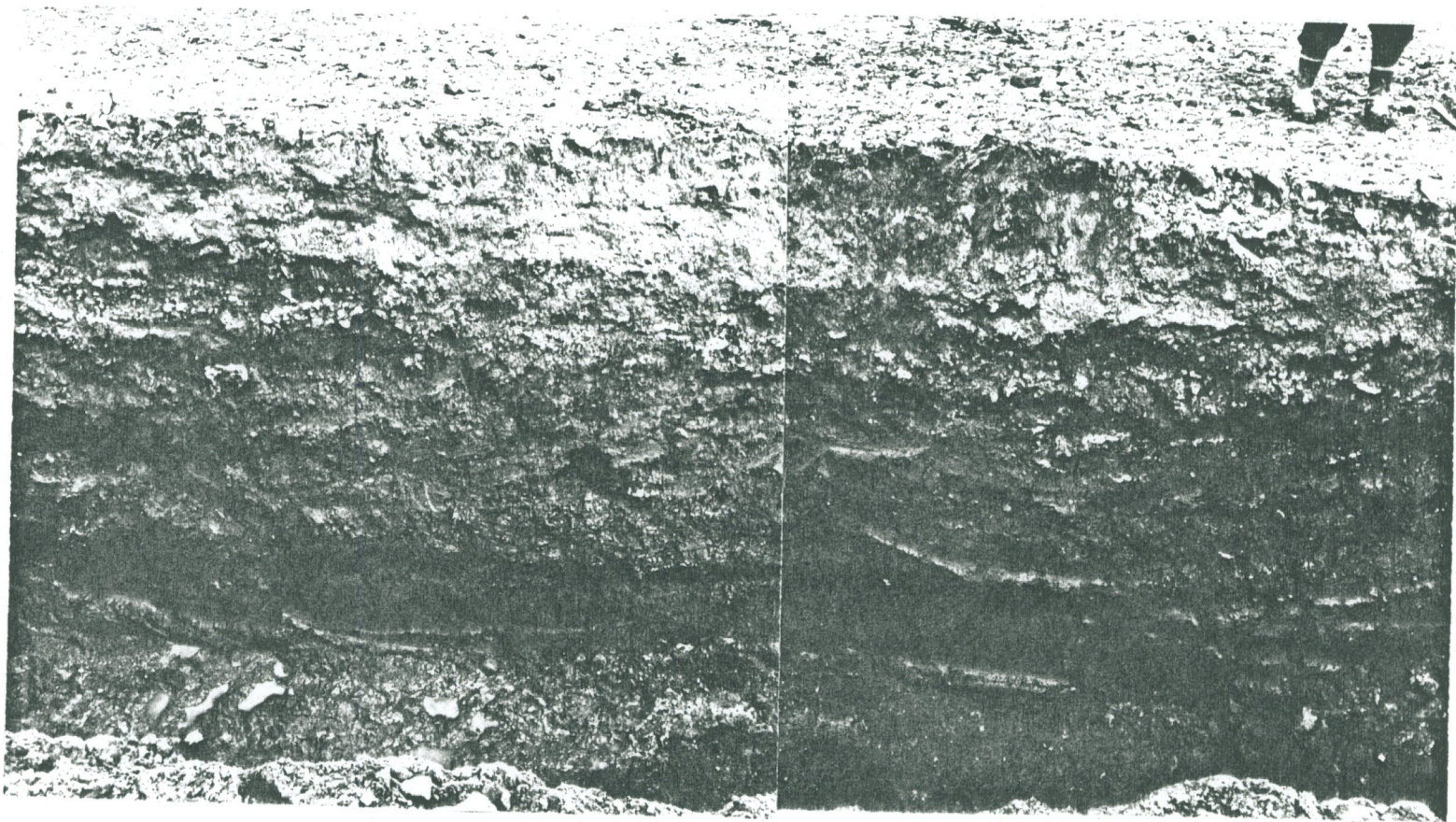
4.-5. Kaivanto I:n profiilia 6 - 10,5 m kohdalla

N45284

N45285

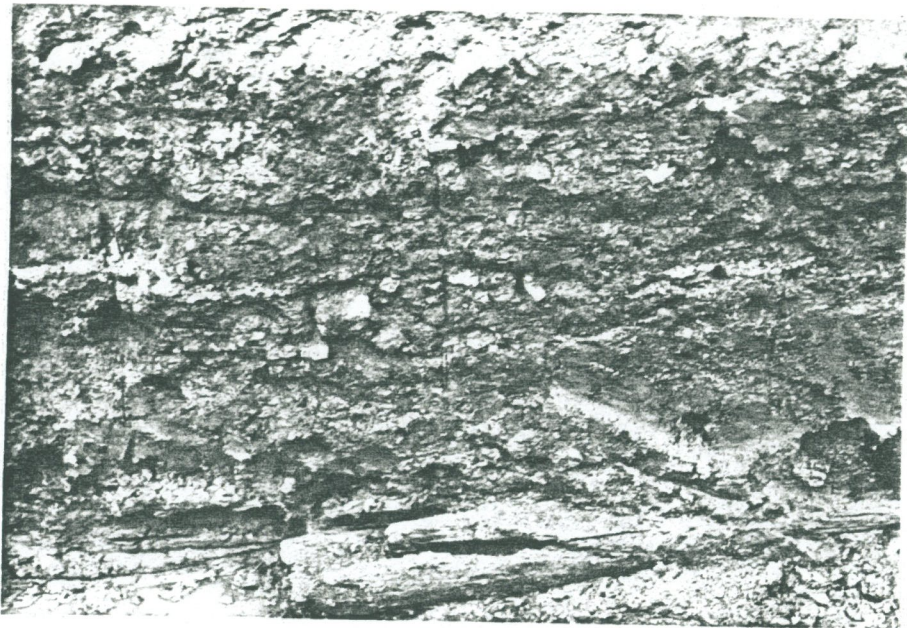
6.-7. Kaivanto I:n profiilia 10 - 13 m kohdalla

N44443

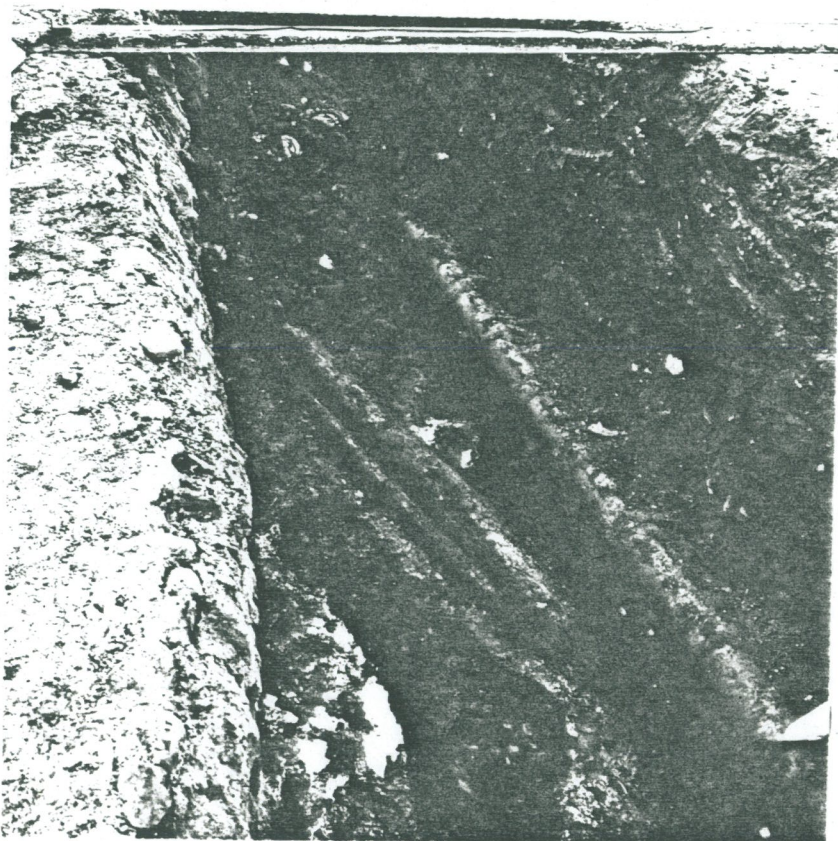
N44444

8.-9. Kaivanto I:n profiilia 15 - 19 m kohdalla

N 45288

10. Kaivanto I:n profiilia 21 - 23,5 m
kohdalla

N 44445

11. Kaivanto I:n viemäriputki ja hiili-
alue 16 - 20 m kohdalla luoteesta
kuvattuna

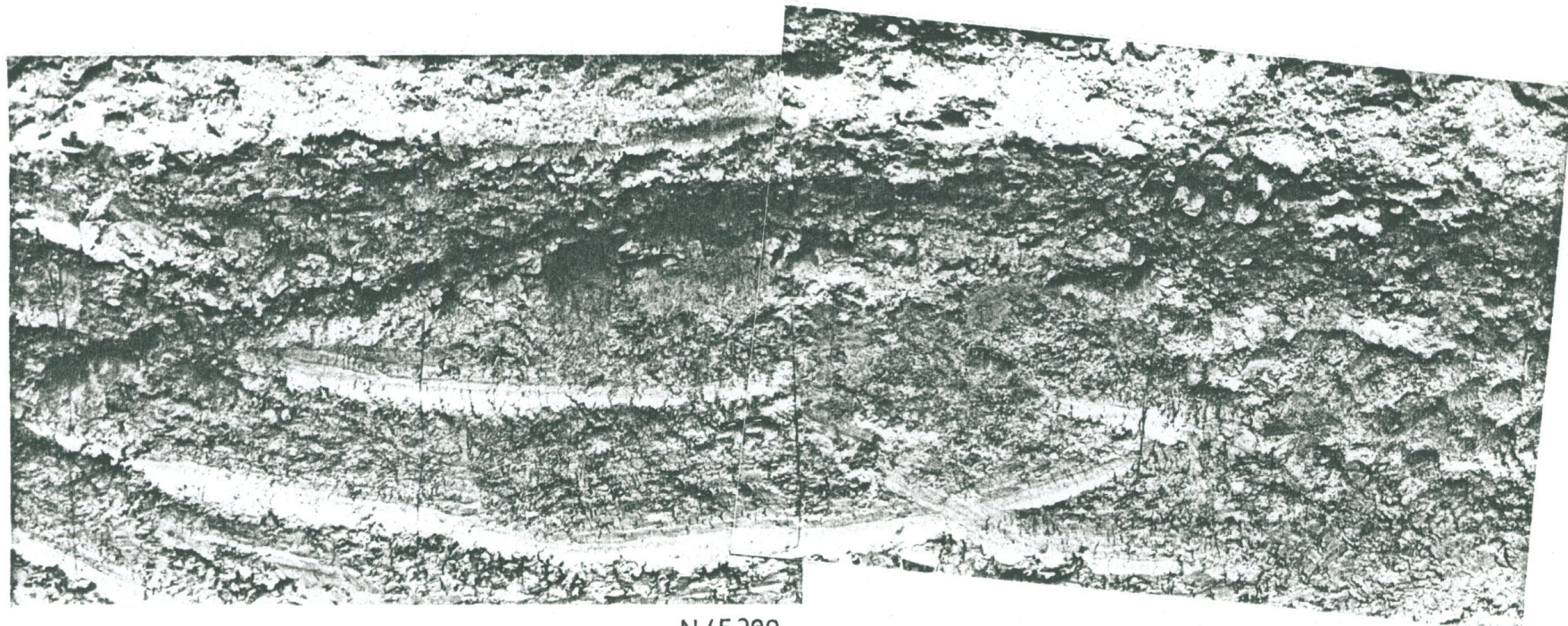
N 45287

12. Viemäriputken liitoskohta

N 45286

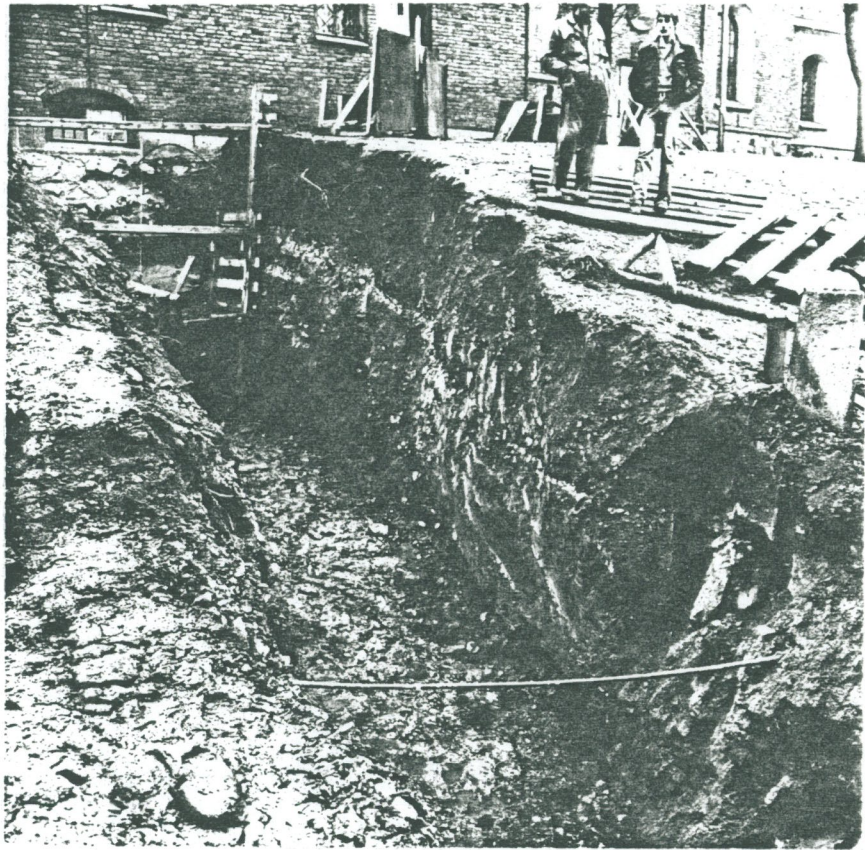
13. Sama lähikuvassa

N45289

N45290

14.-15. Kaivanto I:n profiilia 28 - 30 m kohdalla

N 44446

16. Yleiskuva kaivanto II:sta

N 44447

17. Kirkon ympärysmuurin jäännöksiä kaivannon lännen puoleisessa seinämässä

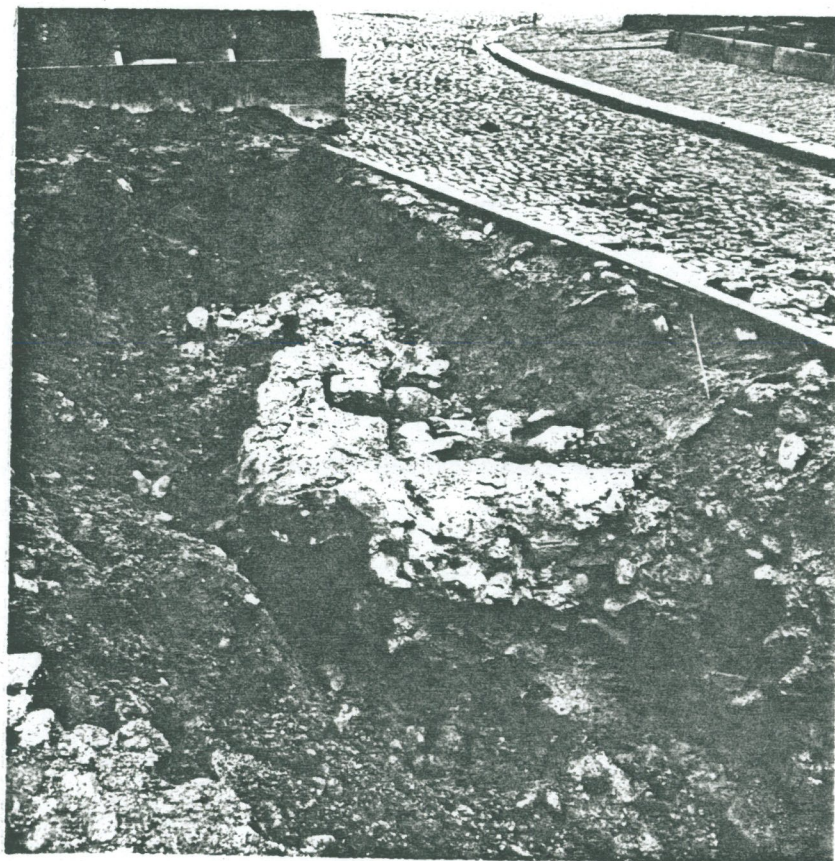

N 44448

18. Kirkon ympärysmuurin jäännöksiä kaivannon idän puoleisessa seinämässä

N44449
19. Tuomiokapitulirakennuksen kivijalan
pohjoisnurkka koillisesta kuvattuna

N 44450
20. Sama pohjoisesta kuvattuna

N44451

21. Tuomiokapitulirakennuksen kivijalka
ylhäältä kaakosta kuvattuna

N 44452

22. Sama pohjoisesta kuvattuna

23. Sama koillisesta kuvattuna

N44453

24. Sama luoteesta kuvattuna

N44454

25. Sama kaakosta kuvattuna

N 44455

26. Pohjoisnurkan päällä olleita kiviä

N 44456

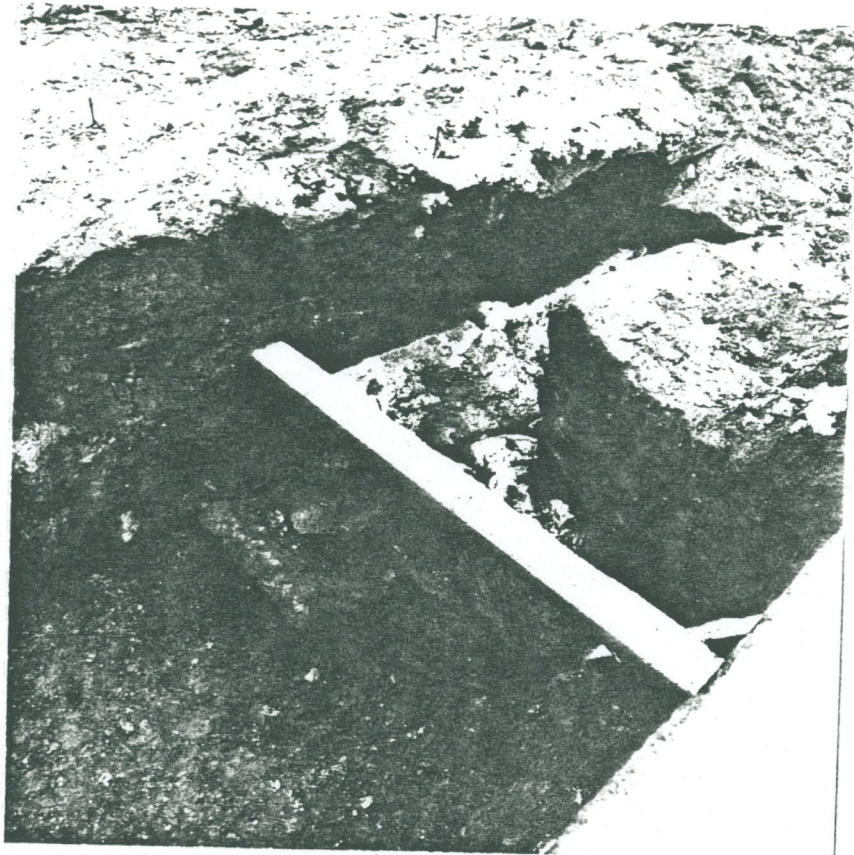
N 44457

27. Tuomiokapitulirakennuksen kellarin
kaakkoisnurkka

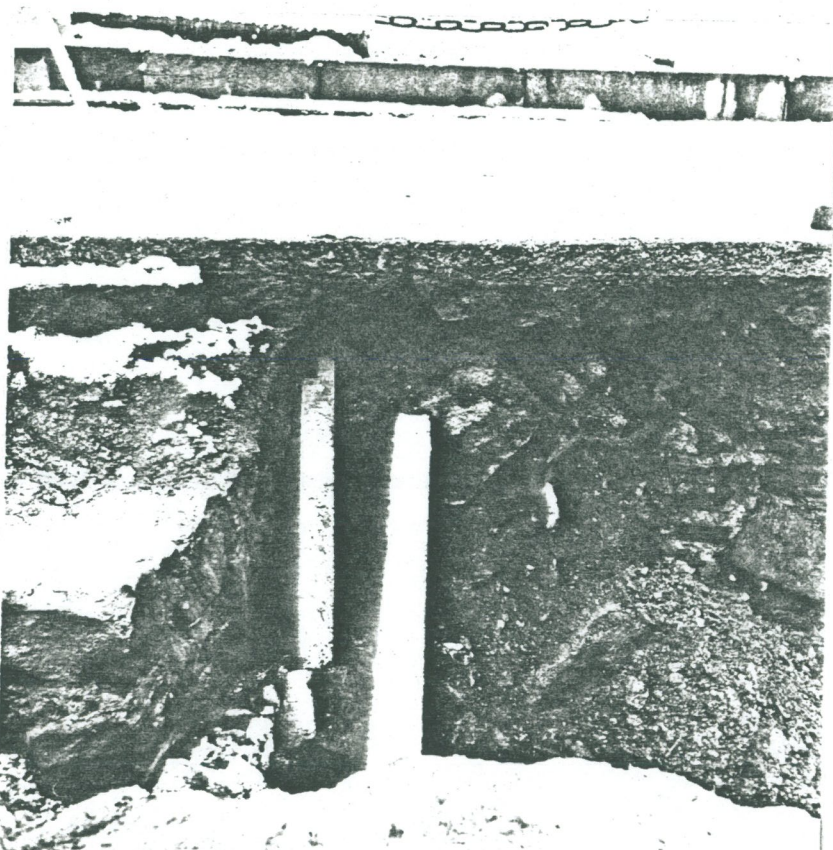
N 44458

28. Kaakkoisnurkan porras (?) ylhäältä
kaakosta kuvattuna

29. Sama lännestä kuvattuna

N 44459

30. Kellarin kaakkois- ja lounaisseinää

N 44460

N 44461

31.-32. Kellarin lounaisseinää

N 44462

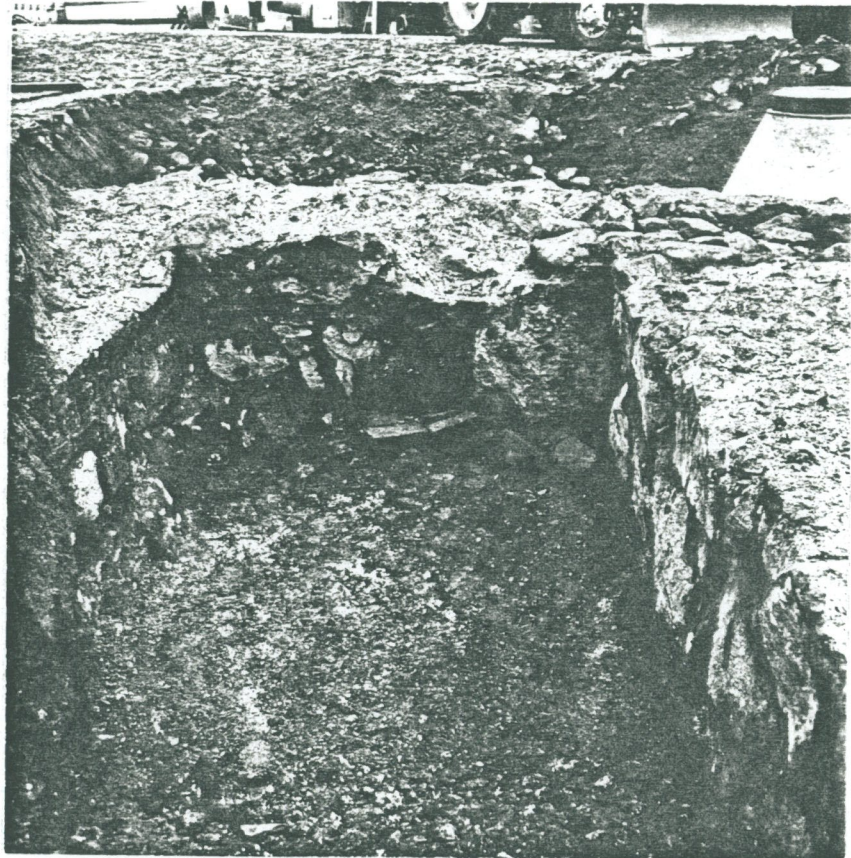

N 44463

33.-34. Sama lähikuvassa

N 44464

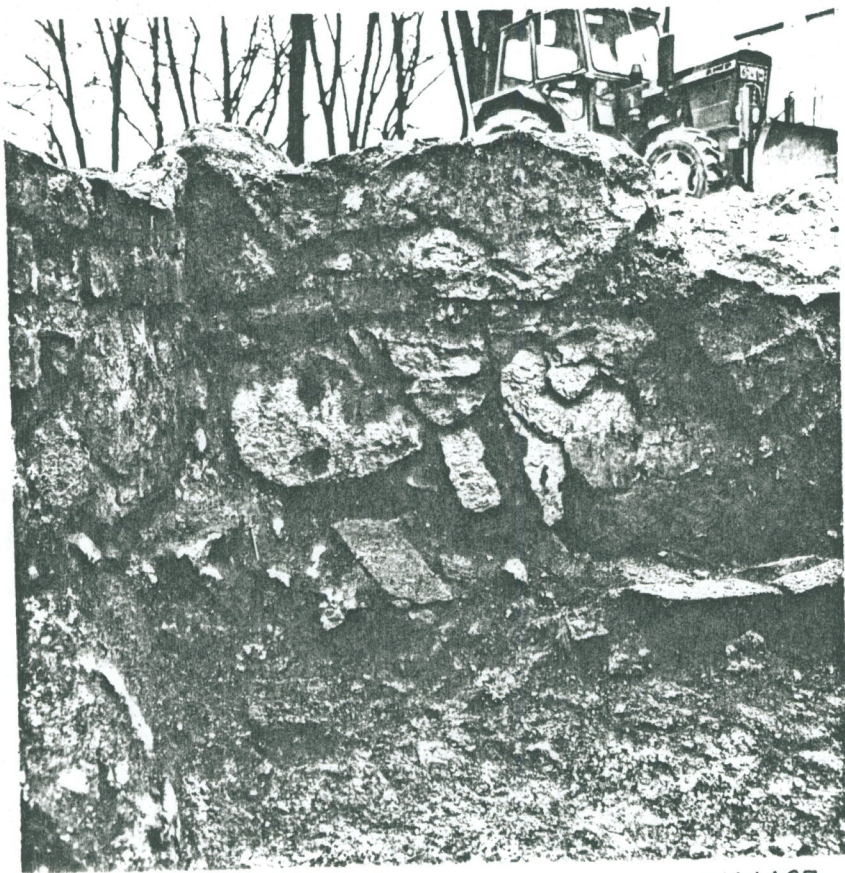
N 44465

35. Kellarin luoteisseinä

N 44466

36. Sama lähikuvassa

N44467

N 44468

37.-38. Sama kuin edellä

N 44469

N 44470

39.-40. Kellarin koillisseinää lähikuvassa

N 44471

41. Kellarin koilliseinää

TURKU Tuomiokirkkokatu
Viemärikaivanto
Yleiskartta
MK 1: 500
18.10. - 23.12. 1976
Liite 1

9.6

10.7

11.1

11.2

11.8

11.9